

Referències mitològiques en l'obra de Salvador Dalí: el mite de Leda

Rosa M. Maurell

Centre d'Estudis Dalinians

Hora Nova, 30 de maig de 2000

Tant en l'obra escrita de Salvador Dalí com en la pictòrica apareixen nombroses referències mitològiques; en aquesta ocasió ens fixarem en el mite de Leda.

L'oli titulat *Leda atòmica* (1949) es troba a la Sala del Tresor del Teatre-Museu Dalí de Figueres. Salvador Dalí es va inspirar en el mite clàssic per fer aquesta obra. La versió més popular explica que Leda era filla del rei d'Etòlia, Testi i d'Eurítemis. Leda es va casar amb Tindàreu, qui expulsat de Lacedemònia va trobar acolliment al palau de Testi. Zeus, pare dels déus, es va enamorar de la bella Leda i com que aquesta el rebutjava es va transformar en cigne. Es diu que la mateixa nit que Tindàreu es va unir a Leda també ho va fer Zeus, en forma de cigne; de la unió del cigne i Leda en van resultar dos ous, i de cadascun d'ells va sortir una bessonada: Càstor i Pòl.lux— anomenats els Diòscurs—i Hèlena i Clitemnestra, un de cada parell era mortal i l'altre immortal.

Dalí va començar a pintar la seva Leda a partir del 1945, als Estats Units; el quadre representa Leda, vista de cara, asseguda en un pedestal, i amb la mà esquerra a frec d'un cigne que se li acostava com per besar-la. Al voltant de la figura principal podem observar diversos objectes, com ara un llibre, una esquadra, un ou que podria representar el fruit de la unió del cigne amb Leda del qual nasqueren els bessons. Com a fons veiem les roques del cap Norfeu, situat entre Roses i Cadaqués, a banda i banda, que serveixen de referent de la seva terra.

Leda atòmica està pensada seguint la divina proporció segons Luca Paccioli, del Renaixement italià. Leda i el cigne s'inscriuen en un pentàgon a l'interior del qual s'ha inserit una estrella de cinc puntes de la qual Dalí ha fet diversos esbossos. L'harmonia de les referències ha estat calculada per l'artista segons el matemàtic Matila Ghyka que ensenyava aleshores a la universitat de San Diego. Els seus treballs mostren que la divina proporció és el fonament de tota obra. Dalí, en contra del que pensen els seus contemporanis que les matemàtiques distreuen/interrompen la inspiració artística considera que qualsevol obra d'art per ser-ho s'ha de fonamentar en la composició, en el càlcul.

La seva esposa i musa li féu de model i en la interpretació daliniana del mite veiem que l'amor es tracta d'una manera més espiritual que en altres pintors que han vist la vessant més carnal del mite, la unió física de Zeus-cigne i de Leda, com ara Miquel Àngel o Nicolas Poussin. Tot és eteri, cap element es toca amb cap altre ni tan sols el mar amb la terra. De fet el pintor en la seva obra *Rostres Ocults* ja ens parla d'un amor intens sense contacte físic, que ell anomena cledalisme. En altres obres de Dalí com

ara la *Madonna de Port Lligat* (1952) o *Figura rinoceròntica de l'Il.lisos de Fídias* (1954) també les figures centrals estan en levitació.

Seguint amb el mite clàssic es diu que Dalí s'identificaria amb Pòl.lux i que el seu germà mort, Salvador, podria representar el bessó mortal, Càstor, i de l'altra parella la seva germana Anna Maria seria la mortal Clitemnestra i Gala la divina Hèlena, la bellesa de la qual era tan gran que va provocar la guerra entre el poble grec i el poble troià.

El pintor pot identificar fàcilment la seva esposa amb Hèlena perquè és per a ell el seu motiu d'inspiració, contemplant-la és capaç de crear obres sublimes.

Finalment, Salvador Dalí, a un dels seus escrits ens diu quina és la finalitat de la seva obra: "Vaig començar a pintar la Leda Atòmica que exalta Gala, la deessa de la meua metafísica i vaig aconseguir crear "l'espai-suspès".